

Гільберг Т., Сак Т.

**ОРИЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ
ПЛАНУВАННЯ
З КУРСУ «ПРИРОДОЗНАВСТВО»
1 КЛАС**

(68 год. 2 год. на тиждень)

Номер уроку	Орієнтовна дата	Назва теми	Ключові питання уроку	Практичні роботи (завдання), демонстраційні досліди, дослідження, спостереження
ВСТУП (1 год.)				
1		Для чого ми вивчаємо природознавство	Що вивчає природознавство. Природа та її значення для людини. Для чого вивчати природознавство. Хто такий природодослідник	
ТЕМА I. СВІТ, У ЯКОМУ ТИ ЖИВЕШ (14 год.)				
2		Що треба знати про природу. Жива і нежива природа	Що треба знати про природу. Поняття «тіла». Тіла живої природи. Тіла неживої природи	<i>Завдання.</i> Групування тіл живої і неживої природи
3		Як людина пізнає світ	Органи чуття, за допомогою яких людина пізнає навколишній світ	<i>Завдання.</i> Визначення за допомогою органів чуття ознак різних тіл
4		Спостереження і досліди	Спостереження та їх роль у вивченні природи. Прилади, які допомагають досліджувати природу. Дотримання правил безпеки при проведенні дослідів	<i>Завдання</i> на спостережливість. <i>Демонстрація</i> приладів, які допомагають досліджувати природу. <i>Демонстраційний дослід</i> (на вибір учителя, або описаний у підручнику)
5		Природні та рукотворні тіла	Природні тіла. Рукотворні тіла. Їх відмінності	<i>Завдання.</i> Порівняння і групування природних і рукотворних тіл

6		Екскурсія. Ознайомлення з тілами живої та неживої природи	Жива і нежива природа, їх відмінності	Спостереження за тілами природи під час екскурсії
7		Дослідження дрібних частин предмета	Збільшувачі прилади. Лупа, її будова. Правила користування лупою. Розпізнавання дрібних частин предметів за допомогою лупи	Практична робота. Розгляд за допомогою лупи тіл живої (листя, яблуко у розрізі тощо) і неживої природи (каміння)
8		Організми	Хто такі організми. Характерні ознаки організмів. Особливості організмів	Завдання. Порівняння організмів і тіл неживої природи; порівняння живих організмів за суттєвими ознаками
9		Що потрібно організмам для життя	Що потрібно організмам для життя. Людина – організм. Що необхідно людині для життя	Завдання. Дослідження рослин, які зростали в різних умовах (без достатньої кількості вологи (забули полити), що зростали без достатньої кількості світла (стоять у шкільному коридорі), без достатнього тепла; ростуть у виснаженому ґрунті (ґрунт давно не міняли)

10		Різноманітність рослин	Рослини своєї місцевості. Рослини лісу, луків, водойм. Рослини, які ростуть на клумбі (городі)	Завдання. Впізнавання рослин, що ростуть у лісі, на луці, біля водойми й у водоймі, на клумбі (городі) за малюнками. Демонстрація гербаріїв (малюнків) рослин
11		Різноманітність тварин	Різноманітність тварин: звірі, птахи, комахи, риби. Домашні тварини (розповіді)	Завдання. Групування тварин (птахи, звірі, комахи, риби). Демонстрація малюнків тварин
12		Із чого людина виготовляє предмети вжитку	З чого люди виготовляють рукотворні тіла. Природні матеріали	Дослідницький практикум. Із чого це виготовлено?
13		Значення природи для людини	Що дає природа людям. Як природа вчить людей бути добрими. Моє улюблене місце відпочинку у природі	Завдання. Розвиток емоційного сприйняття й оцінки природи (намалювати улюблену рослину, тварину); розповісти про власні відчуття, коли граєшся з домашньою твариною, дивишся на квіти в саду тощо

14		Бережливе ставлення до природи	Як люди піклуються про природу. Правила поведінки в природі	Завдання. Розвиток емоційнооціночного ставлення до природи (програвання уявних ситуацій: що ти скажеш хлопчикові, котрий стріляє по пташках з рогатки, дівчинці, котра рве оберемки квітів у парку; людям, котрі залишають сміття у лісі, біля річки; продають квіти, які нарвали у лісі тощо
15-16		Урок узагальнення. Екскурсія. Спостереження за осінніми змінами у живій та неживій природі	Розпізнавання тіл живої та неживої природи. Розпізнавання рослин і тварин свого краю. Які зміни відбуваються у живій і неживій природі восени	Спостереження за осінніми змінами у живій та неживій природі
ТЕМА II. СВІТ НЕЖИВОЇ ПРИРОДИ (7 год.)				
17		Сонце в нашому житті	Сонце – тіло неживої природи. Значення Сонця для живої природи. Модель Сонця	Завдання. Програвання уявної ситуації: уяви й намалюй, що було б довкола, якби Сонце зникло і завжди була ніч

18	Які властивості має вода	Властивості води: безбарвна, прозора, без смаку, запаху, тече, набуває форми посудини). Куди зникає вода з калюжі? Дотримання правил безпеки при проведенні дослідів	<i>Демонстрація</i> властивостей води. <i>Дослідницький практикум.</i> Куди зникає вода з калюжі?
19	Вода в природі та житті людини	Вода в природі. Значення води. Використання (економне) води людиною	<i>Завдання:</i> Формування емоційно-оціночного ставлення до води, наприклад, розповісти “Чому потрібно економно використовувати воду? Як твоя родина економить воду?” Програвати уявну ситуацію: “Уявіть, що було б якби на Землі не стало води”
20	Повітря	Значення повітря Властивості повітря: існує навколо нас, не має кольору, без запаху, прозоре, займає увесь доступний простір. Вітер – рух повітря	<i>Демонстрація</i> властивостей повітря. <i>Дослідження</i> чистоти повітря
21	Ґрунт	Що таке ґрунт. З чого складається ґрунт. Чому ґрунт має темне забарвлення. Значення ґрунту для живої природи і господарської діяльності людини	<i>Демонстрація</i> дослідів щодо вивчення складу ґрунту

22		Гірські породи	Гірські породи. Використання гірських порід людиною. Хто такі геологи	<i>Демонстрація</i> колекції гірських порід
23		Ознайомлення з колекцією гірських порід рідного краю	Гірські породи рідного краю. Як видобувають гірські породи. Як люди використовують гірські породи	<i>Практична робота.</i> Ознайомлення і розпізнавання (2-3) гірських порід рідного краю
24		Урок узагальнення		
ТЕМА III. СВІТ ЖИВОЇ ПРИРОДИ (17 год.)				
25		Яку будову має рослина	Будова рослини. Органи рослин: корінь, квітка, стебло, листки, плоди.	<i>Практична робота.</i> Будова рослини
26		Які бувають рослини	Різноманітність рослин: дерева, кущі, трав'янисті рослини. Їх відмінності	<i>Завдання.</i> Групування рослин на дерева, кущі, трав'янисті рослини (за малюнками)
27		Листяні та хвойні рослини	Листяні рослини. Хвойні рослини. Розпізнавання хвойних і листяних рослин	<i>Завдання.</i> Групування рослин на листяні та хвойні (за малюнками, гербарними зразками)
28		Дикорослі та культурні рослини	Дикорослі рослини. Культурні рослини	<i>Завдання.</i> Групування рослин на дикорослі і культурні (за малюнками)

29		Кімнатні рослини	Кімнатні рослини, їх різноманітність. Значення кімнатних рослин	Завдання. Розпізнавання за суттєвими ознаками кімнатних рослин, що ростуть у класі; найпоширеніших кімнатних рослин за малюнками
30		Правила догляду за кімнатними рослинами	Правила догляду за кімнатними рослинами. Вирощування кімнатних рослин	Практична робота. Догляд за кімнатними рослинами
31		Дикі і свійські тварини	Тварини, які живуть у дикій природі. Свійські тварини. Значення свійських тварин для людини	Завдання. Групування свійських і диких тварин за малюнками; що дає людям конкретна тварина (за малюнками)
32		Хто такі комахи	Комахи та їх різноманіття. Значення комах	Завдання. Розпізнавання найпоширеніших комах за малюнками. Дослідницький практикум. Як живуть мурахи?
33		Риби	Різноманітність риб. Особливості будови	Завдання. Розпізнавання найпоширеніших риб за малюнками
34		Птахи	Птахи, їх різноманіття. Зовнішній вигляд птахів. Осілі і перелітні птахи. Значення птахів для природи	Завдання. Розпізнавання і групування птахів на осілі, перелітні (за малюнками)

35		Звірі	Звірі, їх різноманіття. Зовнішній вигляд звірів	Завдання. Розпізнавання звірів за картинками
36		Тварини живого куточка	Тварини шкільного живого куточка. Тварини домашнього живого куточка	Завдання. Розпізнавання найпоширеніших акваріумних рибок за малюнками
37		Домашні улюбленці	Різновиди котів. Різновиди собак. Догляд за домашніми тваринами	Завдання. Емоційно-оціночне ставлення до домашніх тварин (намалюй домашнього улюбленця, намалюй, за що він тобі вдячний, за що ображається тощо)
38-39		Екскурсія у сад (парк, сквер, ліс). Правила поведінки у природі	Дерева, кущі, трав'янисті рослини у природі. Тварини у природі (комахи, птахи, звірі)	Завдання. Розпізнавання дерев, кущів, трав'янистих рослин у природі. Спостереження за тваринами у природі
40-41		Екскурсія у краєзнавчий музей, шкільний живий куточок, зоопарк (на вибір)	Різноманіття дерев, кущів, трав. Різноманіття тварин (комахи, риби, птахи, звірі) у природі	Ознайомлення з різноманітним рослинним і тваринним світом
42		Урок узагальнення		

ТЕМА IV. РІДНИЙ КРАЙ (10 год.)				
43		Місце, де я живу	Що називають рідним краєм. Моя адреса. Головна вулиця мого міста (села). Улюблене місце відпочинку у населеному пункті	<i>Дослідницький практикум.</i> Чим славиться моє місто (село). <i>Міні-проект.</i> “Моє улюблене місце відпочинку”
44		Водойми рідного краю	Що відноситься до водойм. Водойми свого краю, їх назва. Значення водойм. Бережливе ставлення до водойм	<i>Завдання.</i> Формування емоційно-оціночного ставлення до природи, наприклад, скласти розповідь “Чому люди люблять відпочивати біля водойм?”
45		Які рослини ростуть у лісах мого краю	Ліси моєї місцевості. Рослини хвойних і листяних лісів моєї місцевості. Гриби. Відмінності листяних і хвойних лісів. Рослини хвойних і листяних лісів, гриби	<i>Завдання.</i> Розпізнавання найпоширеніших рослин хвойних і листяних лісів свого краю (за малюнками, гербарними зразками); розпізнавання їстівних і отруйних грибів (за малюнками, муляжами)
46		Які рослини називають лікарськими	Лікарські рослини своєї місцевості. Лікувальні властивості рослин	<i>Завдання.</i> Розпізнавання найпоширеніших лікарських рослин свого краю (за малюнками, гербарними зразками)

47		Для чого створено Червону книгу України	Чому зникають дикорослі рослини. Що таке Червона книга. Червонокнижні рослини свого краю	Завдання. Розпізнавання Червонокнижних рослин свого краю за малюнками; формування емоційно-оціночного ставлення до природи (намалювати знаки, які забороняють знищувати гарні квітучі рослини)
48		Які культурні рослини вирощують у рідному краї	Культурні рослини. Овочеві рослини. Плодово-ягідні рослини. Зернові рослини	Завдання. Розпізнавання овочевих, плодово-ягідних, зернових рослин за малюнками; групування овочевих, плодово-ягідних, зернових рослин за малюнками
49		Тварини рідного краю	Групи тварин. Тварини своєї місцевості. Тварини лук	Завдання. Розпізнавання найпоширеніших тварин своєї місцевості (комах, риб, птахів, звірів) за малюнками
50		Свійські тварини рідного краю	Свійські тварини, їх значення для людей. Які свійські тварини вирощують у нашій місцевості	Завдання. Характеристика свійської тварини за планом, поданим у підручнику (стор. 83)

51		Охорона тварин	Чому потрібно охороняти тварин. Червонокнижні тварини своєї місцевості	Завдання. Формування емоційного ставлення до природи (намалюй знаки, які забороняють знищувати тварин)
52-53		Екскурсія до водойми (до лісу)	Водойми мого краю. Рослини і тварини водойм (лісу). Правила поведінки поблизу водойми (у лісі)	Розпізнавання. Найпоширеніші рослини (дерева, кущі, трав'янисті рослини) лісу; найпоширеніші трав'янисті рослини лук своєї місцевості. Спостереження за тваринами лісу, луки; станом водойми; діяльністю людей на луці, біля водойм
54		Урок узагальнення		
ТЕМА V. МОЯ КРАЇНА – УКРАЇНА (8 год.)				
55		Наша країна - Україна	Україна – країна, де ми живемо. Київ – столиця України	Завдання. Формування емоційно-оціночного ставлення, наприклад, придумати і розповісти “Чому люди люблять і гордяться своєю Батьківщиною?”
56		Карта України	Карта України. Позначення на карті гір, рівнин і водойм (річок, озер, морів). Київ на карті України	Практичне завдання. Робота з картою (знаходження на карті гір, рівнин і водойм; м. Києва)

57		Водойми України	Водойми на карті. Дніпро – найбільша річка України. Дністер на карті України. Значення водойм для людей. Як люди оберігають водойми	Завдання. Розпізнавання найпоширеніших риб водойм своєї місцевості (за малюнками). Міні-проект. “Як облаштувати джерело”
58		Чорне й Азовське моря	Чорне та Азовське моря на карті України. Тваринний світ морів. Значення морів для людей	Практичне завдання. Робота з картою (знаходження Чорного і Азовського морів). Завдання. Розпізнавання найпоширеніших риб Чорного і Азовського морів за малюнками
59		Карпати	Карпати – найвищі гори України. Рослини і тварини Карпат. Чому потрібно охороняти Карпати	Практичне завдання. Робота з картою (знаходження гір Карпати). Завдання. Розпізнавання рослин, що зростають лише в Карпатах за малюнками (у підручнику, з інших джерел інформації); тварин, що мешкають у Карпатах. Завдання. Формування емоційного ставлення до природи: придумати колективну розповідь “Чому цікаво побувати в Карпатах?”

60		Кримські гори	Кримські гори на карті України. Рослини і тварини Кримських гір. Чому потрібно охороняти Кримські гори	Практичне завдання. Робота з картою (знаходження Кримських гір) Завдання. Розпізнавання рослин, що зростають лише в Кримських горах за малюнками (у підручнику, з інших джерел інформації); тварин, що мешкають у Кримських горах; формування емоційного ставлення до природи: придумати колективну розповідь “Чому цікаво побувати в Кримських горах?”
61		Омріяна мандрівка Україною	Мальовничі куточки України	Дослідницький практикум. Омріяна подорож Україною
62		Урок узагальнення		
ТЕМА VI. ЗАПИТАННЯ ДО ПРИРОДИ (за вибором) (5 год.)				
63		Із чого виготовляють папір?	Значення рослин. Як виготовляють папір. З чого можна виготовляти папір, щоб зберегти рослини	
64		Звідки береться рослинна олія?	Як соняшник слугує людині. Соняшникова олія. З яких ще рослин виготовляють олію?	

65		За що нам вдячні домашні улюбленці (рослини і тварини)?	Які у тебе є вдома рослини, тварини? Як ти доглядаєш за ними? Що треба робити, щоб рослини і тварини були тобі вдячні?	
66		Як економно використовувати воду вдома?	Значення води. Чому потрібно бережливо ставитися до води? Економне використання води у побуті	
67		Чи розуміють тварини одне одного?	Різноманітність тварин. Тварини, як і люди, розуміють одне одного. Які ти знаєш розповіді про спілкування тварин?	
68		Чим живиться їжак?	Їжак – звір. Характерні ознаки їжака. Чому їжак потрібен природі?	